

PROGRAMI PËR RIINTEGRIMIN E VIKTIMAVE TË DHUNËS

Shkup 2024

MINISTRIA E POLITIKËS SOCIALE, DEMOGRAFISË DHE RINISË

Në bazë të nenit 99 paragrafit 4 të Ligjit për parandalimin dhe mbrojtjen nga dhuna ndaj grave dhe dhunës në familje (“Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë së Veriut” nr. 24/21), Ministri i Politikës Sociale, Demografisë dhe Rinisë miratoi:

PROGRAMI PËR RIINTEGRIMIN E VIKTIMAVE TË DHUNËS

Shkup 2024

HYRJE

Republika e Maqedonisë së Veriut në vitin 2017 ratifikoi Konventën e Këshillit të Evropës për parandalimin dhe luftimin e dhunës ndaj grave dhe dhunës në familje (Konventa e Stambollit), miratoi Planin e veprimit për zbatimin e Konventës për parandalimin dhe luftimin e dhunës ndaj grave dhe dhunës në familje në Republikën e Maqedonisë 2018-2023 dhe miratoi Ligjin për parandalimin dhe mbrojtjen nga dhuna ndaj grave dhe dhunës në familje. Për herë të parë në këtë ligj, neni 99 parashikon riintegrimin e viktimave të dhunës. Neni 99 parashikon miratimin e Programit për riintegrimin e viktimave të dhunës.

Duke marrë parasysh dispozitat e nenit 66 (1) të Konventës, Grupi i Ekspertëve për Veprim kundër Dhunës ndaj Grave dhe Dhunës në Familje (GREVIO), rekomandon “të sigurohet që dispozitat e Konventës së Stambollit të zbatohen pa diskriminim për asnjë nga arsyet e specifikuar në nenin 4 paragrafi 3 dhe se perspektiva e grave të ekspozuara ndaj diskriminimit ndërsektorial të jetë e integruar në hartimin, zbatimin, monitorimin dhe vlerësimin e politikave (paragrafët 13 dhe 27)”.

Çështja e riintegrimit të grave dhe vajzave viktime të dhunës në komunitetin dhe shoqërinë e tyre është një nga çështjet më sfiduese në shoqërinë tonë. Lufta kundër dhunës ndaj grave dhe vajzave është një proces që kërkon një qasje holistike dhe përkushtim të vendimmarrësve, si dhe bashkëpunimin dhe përpjekjet e përbashkëta të shoqërisë civile dhe individëve për të punuar në këtë fushë.

Qasjet gjithëpërfshirëse duhet të fokusohen në parandalimin, zbutjen dhe reagimin ndaj dhunës ndaj grave.

Fuqizimi i gruas kërkon koordinim dhe bashkëpunim ndërmjet sektorëve të ndryshëm, shërbime efektive dhe të aksesueshme, të cilat do të kontribuojnë në riintegrimin e sigurt dhe dinjitoz të gruas në shoqëri. Procesi i riintegrimit kërkon përfshirjen e një game më të gjerë aktorësh në proces, duke përfshirë shoqatat, sektorin e biznesit, komunitetin lokal, me pjesëmarrjen aktive të grave.

Dhuna ndaj grave lë pasoja të rënda dhe të qëndrueshme në integritetin psikologjik dhe fizik të viktimave, paraqet pengesë për gëzimin e të drejtave themelore të njeriut, kontribuon në pabarazinë midis burrave dhe grave. Sipas sondazhit të fundit të OSBE-së për mirëqenien e grave të kryer në vitin 2019 në Republikën e Maqedonisë së Veriut, pothuajse gjysma (45%) e grave kanë përjetuar një formë të dhunës nga një partner intim (fizike, seksuale dhe/ose psikologjike) që nga moshën 15 vjeçare, ndërsa pothuajse çdo e treta grua (30%) ka përjetuar ngacmime seksuale. Të dhënat tregojnë se më shumë se 80% e viktimave të dhunës në familje janë gra. 60% e viktimave të dhunës kontrolloheshin nga dhunuesi, nuk kishin akses ose kontrollonin financat dhe fëmijët e tyre përdoreshin si mjete shantazhi që

gruaja të mos largohet nga partneri. Nga të gjitha gratë e anketuara, 1 në 5 ose 19% janë viktima të dhunës ekonomike nga partneri i tyre.

Sipas të dhënave të Ministrisë së Politikës Sociale, Demografisë dhe Rinisë për vitin 2023, të marra nga 30 qendra për punë sociale që mbulojnë të gjithë territorin e vendit, 70% e viktimave janë gra, nga të cilat 24% janë viktima, femra të papuna. Nga numri i përgjithshëm i grave viktima të dhunës të regjistruara rishtazi, shumica janë viktima të dhunës psikologjike 58%, dhuna fizike 32% dhe dhuna ekonomike përfaqësohet nga 10% e grave viktima.

Shifrat konfirmojnë seriozitetin e shkallës së problemit të dhunës ndaj grave dhe viktimave të dhunës në familje dhe tregojnë nevojën për hapa të vazhdueshëm nga ana e shtetit në drejtim të avancimit të të drejtave dhe mbrojtjes sistematike të grave viktima të dhunës me bazë gjinore dhe dhunës në familje.

1. QËLLIMI DHE PËRFITUESIT

Qëllimi i këtij Programi është të mundësojë një riintegrim më të shpejtë të grave viktima të dhunës duke përmbushur nevojat individuale përmes shërbimeve të disponueshme. Në këtë Program vihet re një grup i plotë shërbimesh bazuar në legjislacionin kombëtar, të krijuar në nivel kombëtar dhe vendor, të cilat mundësojnë riintegrimin e grave viktima të dhunës.

Procesi i riintegrit bazohet në nevojat individuale/specifike të viktimës për të kapërcyer pasojat e dhunës nëpërmjet një qasjeje të organizuar të koordinuar shumësektoriale bazuar në të drejtat e njeriut të viktimave.

Grupi i synuar i këtij Programi janë gratë viktima të dhunës dhe dhunës në familje

Qëllimet specifike të Programit:

- Parandalimi i rikthimit të dhunuesit për shkak të varësisë ekonomike;
- Parandalimi i hyrjes në marrëdhënie të reja të dhunshme për shkak të varësisë ekonomike;
- Parandalimi i dhunës transgjenerative tek fëmijët;
- Fuqizimi ekonomik i viktimave duke eliminuar rreziqet sociale;
- Parandalon pasojat afatgjata për shëndetin e grave dhe fëmijëve.

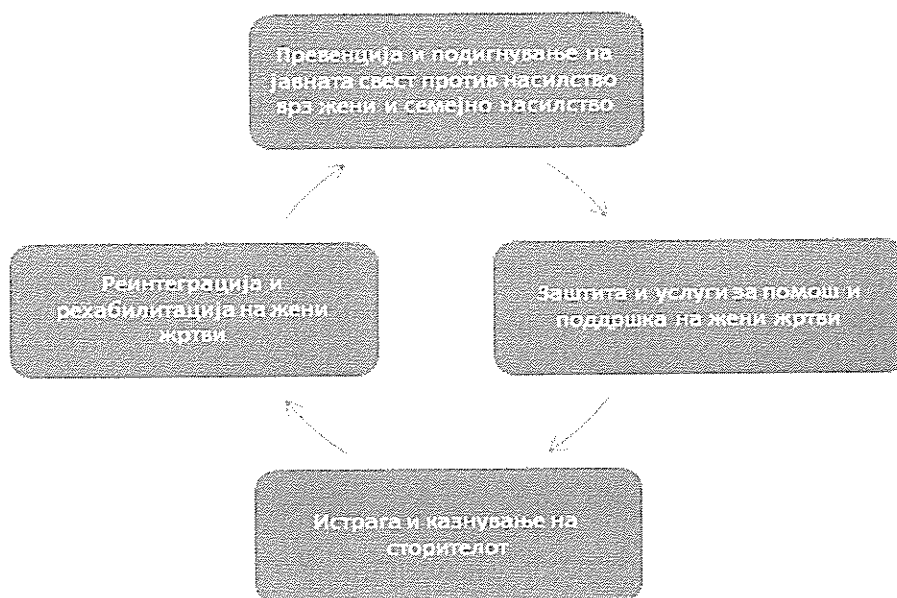
Përkufizime dhe nocione

Rehabilitimi nënkupton rikuperimin fizik dhe mendor nga diçka që i ka shkaktuar dëm personit. Riintegrimi nënkupton fuqizimin social, ligjor dhe ekonomik të grave viktima të

dhunës për të siguruar kthimin e tyre në një mjedis të sigurt. Riintegrimi ka një rol kyç në parandalimin e dhunës ndaj grave dhe dhunës në familje. Ky proces mbyll të ashtuquajturat cikle të dhunës dhe parandalimin e dhunës në të ardhmen kundër grave dhe fëmijëve.

Riintegrimi dhe rehabilitimi i grave viktime të dhunës janë pjesë e një procesi të vazhdueshëm të kryer nga institucionet shtetërore dhe shoqatat e qytetarëve, qëllimi i të cilit është përfshirja/kthimi i plotë në shoqëri (riintegrimi) dhe rikuperimi (rehabilitimi) i grave që i kanë mbijetuar disa formave të dhunës, e cila fillon pasi gruaja është larguar nga mjedisi i dhunshëm ose ka marrë vendimin për t'u larguar nga partneri i dhunshëm.

Fotografia 1. Sistemi i parandalimit, mbrojtjes, mbështetjes dhe riintegritit të grave viktime të dhunës

2. PARIMET DHE PRINCIPET

Parimet dhe principet themelore të këtij programi bazohen në Ligjin për Parandalimin dhe Mbrojtjen nga Dhuna ndaj Grave dhe Dhuna në Familje.

- Vëmendja e duhur ndaj të drejtave, interesave dhe nevojave të viktimës. Çdo shërbim dhe mbështetje për viktimat duhet të udhëhiqet nga nevojat, të drejtat dhe siguria e tyre. Institucionet përgjegjëse dhe personat juridikë që ushtrojnë kompetenca publike të përcaktuara me ligj, zyrtarët, zyrtarët dhe personat e tjerë të autorizuar

që kryejnë punë në emër të shtetit kanë detyrimin të përmbahen nga pjesëmarrja në akte dhune dhe të marrin të gjitha masat dhe aktivitetet për parandalimin e çdo akti dhune ndaj grave dhe dhunës në familje.

- Mosdiskriminimi. Masat, aktivitetet dhe shërbimet për mbrojtjen e grave viktime të dhunës dhe dhunës në familje kryhen padiskriminim në bazë të racës, ngjyrës, origjinës kombëtare ose etnike, seksit, gjinisë, orientimit seksual, identitetit gjinor, anëtarësimin në një grup të marginalizuar, gjuhës, kombësisë, origjinës, arsimit, fesë ose besimit fetar, besimit politik, besimi tjetër, paaftësisë, mosha, statusi familjar ose martesor, gjendja pasurore, gjendja shëndetësore, karakteristikat personale dhe statusi social ose ndonjë bazë tjetër.
- Urgjenca e procedurave dhe sigurimi i mbrojtjes efektive të viktimës. Nëpunësit në institucionet dhe organizatat që ofrojnë ndihmë dhe mbështetje për gratë viktime të dhunës dhe dhunës në familje janë të detyruar të veprojnë urgjentisht, me kujdesin e duhur dhe të udhëhiqen nga interesat dhe nevojat e viktimës.
- Parandalimi i viktimizimit të përsëritur të viktimës. Viktimizimi i përsëritur ndodh kur viktime pëson dëme shtesë si rezultat i veprimeve ose mosveprimit të institucioneve dhe individëve të tjerë. Viktimizimi i përsëritur mund të shkaktohet nga ekspozimi i përsëritur i viktimës ndaj autorit, marrja në pyetje e shumëfishtë për të njëjtat fakte, përdorimi i gjuhës së papërshtatshme ose komentet e pandjeshme të bëra nga të gjithë ata që bien në kontakt me viktimat, mosveprimi gjegjësisht veprim i papërshtatshëm, mosndërmarrja e veprimeve të nevojshme, veprime të parakohshme ose të pjesshme, si dhe në çfarëdo mënyre që dëmton viktimën.
- Konfidencialiteti i të dhënave në lidhje me viktimën. Viktimat duhet të sigurohen se e gjithë procedura zhvillohet me konfidencialitet dhe mbrojtje të identitetit të tyre. Faji, turpi dhe stigma sociale që shpesh shoqërojnë dhunën ndaj grave dhe dhunën në familje nënvizojnë nevojën për të ndërtuar besim tek ofruesit e shërbimeve. Profesionistët që ofrojnë ndihmë dhe mbështetje për viktimat shkëmbejnë vetëm të dhënat që janë të nevojshme për mbrojtjen e viktimës në procedurën shumësektoriale, për të cilat e informojnë viktimën në kohë. Të gjitha informacionet e shkruara duhet të ruhen në një vend të sigurt dhe në baza të të dhënave të mbyllura.
- Pëlqimi i informuar i viktimës. Viktimat duhet të japin pëlqimin e tyre për çdo shërbim që do t'u ofrohet, duke përfshirë referimin në shërbime të tjera të specializuara për viktimat e dhunës ndaj grave dhe dhunës në familje, pasi të kenë marrë informacion për të në një mënyrë dhe në një gjuhë të kuptueshme për ta.

- Trajtimi i fokusuar në nevojat e viktimës. Procedurat dhe mbështetja fokusohen ekskluzivisht në nevojat dhe të drejtat e viktimave, duke marrë parasysh nevojat e shumta të viktimave, rreziqet e ndryshme, dobësitë dhe ndikimin e vendimeve dhe veprimeve të ndërmarra në fuqizimin e viktimës. Kjo është arsyeja pse çdo rast shqyrtohet veçmas dhe me vëmendjen e duhur. Çdo shërbim duhet t'u përshtatet nevojave specifike të viktimave.
- Njohja e kryqëzimit të dobësive. Të kuptuarit e ndërthurjes së përvojave të dhunës ndaj grave me identitetet e shumta të viktimave që bashkëjetojnë dhe ndërthuren në mënyrë të tillë që ato të jenë të pandashme, duke rritur kështu rrezikun e dhunës ndaj grave dhe dhunës në familje dhe duke krijuar barriera shtesë për qasjen në mbrojtje.
- Njohja e nevojave të viktimave me aftësi të kufizuara. Në ofrimin e mbështetjes dhe shërbimeve për viktimat me aftësi të kufizuara, institucionet veprojnë në një mënyrë që kuptojnë nevojat e tyre, moshën, llojin e aftësisë së kufizuar, rreziqet dhe faktorë të tjerë shoqëruar që i bëjnë ato të cenuar. Çdo ndihmë që do të ofrohet fillon nga nevojat individuale të mbrojtjes.
- Qasja individuale. Parimi i qasjes individuale nënkupton planifikimin dhe ndërmarrjen e masave, aktiviteteve dhe shërbimeve për një viktimë femër në procesin e riintegrit, të cilat bazohen në nevojat individuale të asaj gruaje si përfituese dhe fëmijëve të saj. Kjo do të thotë se nga masat, aktivitetet dhe shërbimet e disponueshme, gruas i ofrohen ato që do të kontribuojnë më shumë në riintegrimin dhe rehabilitimin e saj të plotë në shoqëri, duke marrë parasysh nevojat, karakteristikat, aftësitë e saj individuale, situatën specifike në të cilën është ajo, nga aspekti ekonomik, arsimor, juridik, lloji, intensiteti dhe kohëzgjatja e dhunës, numri i fëmijëve, statusi pasuror dhe aspekte të tjera individuale të gruas.
- Qasja multisektoriale. Institucionet/organizatat kompetente në bashkëpunim dhe koordinim të ndërsjellë veprojnë duke respektuar integritetin, dinjitetin dhe privatësinë e viktimave të dhunës ndaj grave dhe dhunës në familje. Subjektet kompetente në bashkëpunim dhe koordinim të ndërsjellë udhëhiqen nga parimi i barazisë gjinore dhe respektimi i të drejtave të njeriut të viktimave, njohja e dinamikës gjinore të dhunës dhe ndikimi i saj joproporcional tek gratë dhe marrin parasysh marrëdhëniet ndërmjet viktimës, dhunuesit dhe mjedisin e tyre më të gjerë social.

3. VLERËSIMI I RREZIKUT

Hapi i parë që duhet ndërmarrë pasi një viktimë raporton dhunën është kryerja e një vlerësimi të rrezikut që përfshin:

- Vlerësimi i rrezikut nga dhuna e përsëritur;
- Vlerësimi i rreziqeve sociale dhe të tjera.

Vlerësimi i rrezikut, rrezikut të përsëritjes së dhunës dhe menaxhimit të rrezikut bëhet sipas procedurës së përcaktuar në aktet nënligjore të Ministrisë së Politikës Sociale, Demografisë dhe Rinisë dhe Demografisë dhe Ministrisë së Punëve të Brendshme. Sipas ligjit, vlerësimi bëhet nga ekspertë të qendrave të punës sociale dhe punonjës policie, sipas parimit të kujdesit të duhur.

Vlerësimi i rrezikut i zbatuar tashmë duhet të monitorohet dhe rishikohet sa herë që ndryshojnë faktorët që ndikojnë në rreziqe, në mënyrë që të përshtaten masat dhe hapat e ndërmarre ose të futen masa të reja të përshtatshme. Marrja e hapave dhe masave për tejkalimin e rreziqeve sociale është e mundur dhe e suksesshme vetëm duke kapërcyer rrezikun e dhunës, pra kur viktimat është e mbrojtur dhe e sigurt.

4. PLANI INDIVIDUAL

Plani individual përmban synime, masa dhe aktivitete që do të ndërmerren për të riintegruar dhe rehabilituar me sukses viktimën. Është krijuar dhe zbatuar nga ofruesi i shërbimit. Plani nuk përmban masat mbrojtëse, por bazohet mbi to. Është thelbësore që ai të përmbajë një vlerësim korrekt dhe individual të rreziqeve sociale për viktimën dhe fëmijët e saj.

Plani ka hapa specifikë që do të ndërmerren sipas shërbimeve të riintegritimit. Njëkohësisht, sipas vlerësimit, parashikohen vetëm ato shërbime, aktivitete dhe masa që i nevojiten viktimës dhe jo të gjitha shërbimet. Prandaj, qasja individuale është një nga parimet bazë të këtij program.

Rishqyrtimi i rregullt i planit individual bëhet brenda gjashtë muajve, dhe më shpesh nëse plani parasheh një periudhë më të shkurtër kohore (për aktivitete të caktuara) në varësi të shkallës së rrezikut, urgjencës dhe rrethanave të tjera. Gjithashtu, plani rishikohet dhe rregullohet vazhdimisht nëse ka zhvillime të vazhdueshme si:

- Përparimi i planit më shpejt se sa ishte planifikuar, dhe anasjelltas, plani bie prapa kornizës kohore;
- Shfaqja e një rreziku të ri të dhunës ndaj grave dhe/ose fëmijëve, prandaj është e nevojshme të merren masa mbrojtëse;
- Ngjarjet e paplanifikuara në jetën shoqërore, të cilat nuk janë nën kontrollin e ofruesit të shërbimit;

- Plani individual përfundon kur:
- Ofruesi i shërbimit do të vlerësojë se aktivitetet e parapara me Plan janë realizuar, dhe kur janë arritur qëllimet e përcaktuara;
- Me kërkesë të viktimës, kur ai/ajo ndërpret zbatimin e mëtejshëm të Planit me përgjegjësinë e tij/saj dhe ofruesi i shërbimit e informon atë për rreziqet dhe pasojat e një vendimi të tillë. Viktima jep vullnetin e tij për të përfunduar Planin me një kërkesë/deklaratë me shkrim.

5. SHËRBIMET PËR GRATË VIKTIMA TË DHUNËS DHE DHUNËS NË FAMILJE PËR MBËSHTETJE NË PROCESIN E RIINTEGRIMIT

Sipas rregulloreve kombëtare në fushën e dhunës ndaj grave dhe dhunës në familje, mbrojtjes sociale, kujdesit shëndetësor, ndihmës juridike falas, sigurimit të punësimit dhe papunësisë, vetëqeverisjes lokale.

Shoqatat që në kuadër të veprimtarisë së tyre bien në kontakt me viktima të mundshme të dhunës ndaj grave dhe dhunës në familje, si dhe shoqatat që ofrojnë shërbime sociale, për të siguruar mbrojtjen në kohë dhe efikase të viktimave të dhunës ndaj grave dhe dhunës në familje, të bashkëpunojë drejtpërdrejt me të gjitha institucionet kompetente që marrin masa për mbrojtjen nga dhuna ndaj grave dhe dhunës në familje dhe shoqatat e tjera që ofrojnë shërbime të specializuara sociale ose punojnë me viktima të mundshme të dhunës ndaj grave dhe dhunës në familje me qëllim të ofrimit të shërbimeve:

SOS-linja, ndërhyrje psikosociale dhe trajtim në këshillimore, shërbimi për qëndrim të përkohshëm, si dhe zbatimimi i masave mbrojtëse (këshillim, shoqërim, akses në kujdesin shëndetësor, ndihmë për familjen për shkollimin e rregullt të fëmijës, ndihma juridike dhe përfaqësimi, fuqizimi ekonomik i viktimës nëpërmjet përfshirjes aktive të saj në tregun e punës ose shërbim tjetër në përputhje me nevojat e viktimës). Së paku një herë në vit, Ministria shpall thirrje publike për ofrimin e shërbimeve sociale nga komunat, qyteti i Shkupit dhe komunat në qytetin e Shkupit, shoqata dhe ofruesi privat i shërbimeve sociale nga rrjeti i ofruesve të licencuar të shërbimeve sociale.

Gratë viktima të dhunës mund të shfrytëzojnë shërbimet e mëposhtme:

- Shërbimet e informacionit dhe referimit;
- Shërbimet e këshillimit;
- Shërbimi i qëndrimit të përkohshëm;

- Shërbimi për mbrojtjen dhe mbështetjen e grave viktime të dhunës seksuale dhe përdhunimit;
- Shërbimi për trajtimin afatgjatë të grave viktime të dhunës seksuale dhe përdhunimit;
- Shërbimi i ndihmës juridike falas;
- Shërbimi i orientimit profesional.

5.1 Shërbimi i informacionit dhe referimit

Shërbimi i informacionit dhe referimit ofrohet përmes linjës SOS, e cila ofron informacion 24 orësh të saktë, në kohë dhe konfidenciale për mbrojtjen e viktimeve, shërbimet e disponueshme dhe këshillimin telefonik për gratë viktime të dhunës dhe viktime të dhunës në familje. Ky shërbim ofrohet nga ofruesit e shërbimeve sociale në përputhje me Ligjin për Mbrojtjen Sociale.

5.2 Shërbimet e këshillimit

Me Ligjin për Mbrojtjen Sociale, shërbimet e këshillimit përfshijnë punën këshilluese dhe këshillimore-terapeutike, me qëllim të parandalimit, zbutjes dhe tejkalimit të pasojave të problemeve sociale të individit dhe familjes. Shërbimet e këshillimit ndahen në:

- Shërbimet primare të këshillimit;
- Shërbimet dytësore të këshillimit;
- Shërbimet e këshillimit terciar;
- Lloje të tjera të specializuara të këshillimit.

Shërbimet e këshillimit ofrohen në një qendër këshillimi nëpërmjet punës individuale ose në grup, sipas programit të ofruesit të shërbimit të këshillimit. Këshillimi përfshin ndihmë, mbështetje, ndërhyrje për të kapërcyer përvojat traumatike, për t'u përballur me situatën e re, për të ndryshuar imazhin për veten, për të rritur vetëvlerësimin dhe për t'u përgatitur për një jetë plotësisht të pavarur. Ato ofrohen nga një ofrues i licencuar i shërbimeve sociale në përputhje me Ligjin për Mbrojtjen Sociale.

5.3 Shërbimi i qëndrimit të përkohshëm

Shërbimi social për qëndrim të përkohshëm ofron strehim, mbrojtje, ndihmë psiko-sociale, qasje në kujdesin shëndetësor, qasje në këshilla dhe mbështetje ligjore, për viktimat e dhunës në familje dhe dhunës me bazë gjinore, gratë viktime të dhunës seksuale dhe

përdhunimit, viktimat e njerëzve, trafikimi, kur ekziston ndërgjegjësimi për një kërcënim real për jetën dhe shëndetin e viktimës në mungesë të burimeve të tjera, dhe me qëllim të tejkalimit të situatës dhe integritetit të tyre social.

Shërbimi i qëndrimit të përkohshëm ofrohet për një kohëzgjatje deri në tre muaj, me mundësi vazhdimi edhe për tre muaj të tjerë dhe në raste të jashtëzakonshme kur nuk është kapërcyer kushti, deri në një vit.

Shërbimi i qëndrimit të përkohshëm ofrohet në qendrën e qëndrimit të përkohshëm për:

- Viktimat e dhunës në familje;
- Viktimat e dhunës në familje;
- Gratë viktimat të dhunës seksuale dhe përdhunimit;
- Viktimat e trafikimit të qenieve njerëzore.

Shërbimi i qëndrimit të përkohshëm ofrohet nga ofrues të licencuar ose të autorizuar të shërbimeve sociale në përputhje me Ligjin për Mbrojtjen Sociale.

5.4 Shërbimi për mbrojtjen dhe mbështetjen e grave viktimat të dhunës seksuale dhe përdhunimit

Shërbimi për mbrojtjen dhe mbështetjen e grave viktimat të dhunës seksuale dhe përdhunimit kryhet në kuadër të qendrës referuese për viktimat e dhunës seksuale. Institucioni shëndetësor ofron identifikimin, vlerësimin, ekzaminimin mjekësor, mbështetjen e krizës psikologjike, referimin e grave viktimat të dhunës seksuale dhe përdhunimit.

Një shërbim për mbrojtjen dhe mbështetjen e grave viktimat të dhunës seksuale dhe përdhunimit ofrohet në përputhje me rregulloret në fushën e kujdesit shëndetësor.

5.5 Shërbimi për trajtimin afatgjatë të grave viktimat të dhunës seksuale dhe përdhunimit

Shërbimi për trajtimin afatgjatë të grave viktimat të dhunës seksuale dhe përdhunimit ofrohet në një qendër për këshillim dhe psikoterapi afatgjatë të grave viktimat të dhunës seksuale dhe përdhunimit. Shërbimi nga pikëpamja e këtij neni përfshin psikoterapi individuale dhe/ose grupe, këshillim psikosocial, lidhje me shërbime të tjera të përgjithshme dhe të specializuara, shoqërim në institucione dhe organizata dhe përfaqësim të viktimave në institucione dhe organizata të tjera.

Shërbimi për trajtimin afatgjatë të grave viktime të dhunës seksuale dhe përdhunimit ofrohet në përputhje me rregulloret në fushën e mbrojtjes shëndetësore.

5.6 Shërbimi i ndihmës juridike falas

Qytetarët mund të përfitojnë ndihmë juridike falas për mosmarrëveshjet pronësore-juridike, marrëdhëniet borxh-kreditor, për çështjet e sigurimit pensional dhe invalidor, për përfaqësimin e viktimeve të dhunës në familje, për marrjen e ndihmës sociale, për mosmarrëveshjet me kompanitë e sigurimit, por edhe për nevoja të tjera. Sipas Ligjit për ndihmë juridike falas, ofrohet ndihma juridike parësore dhe dytësore

Ndihma juridike parësore ofrohet nga persona të autorizuar nga Ministria e Drejtësisë ose nga drejtoritë rajonale të vendosura në qytetet në brendësi të vendit. Ndihma primare juridike ofrohet nga shoqatat e autorizuara. Ndihma juridike parësore konsiston në ofrimin e këshillave të përgjithshme juridike, informacioneve të përgjithshme juridike, asistencës në përgatitjen e një kërkesë për ndihmë juridike falas.

Ndihma juridike dytësore miratohet për përfaqësim në të gjitha nivelet në proceset gjyqësore civile, procedurat administrative dhe mosmarrëveshjet administrative. Në rastin e viktimeve të dhunës në familje, ndihma juridike dytësore miratohet pa u përcaktuar gjendja financiare e viktimës dhe familjarëve të saj nga fillimi dhe përfaqësimi në procedurën për shqiptimin e masave të përkohshme për mbrojtje nga dhuna në familje pranë gjykatës kompetente.

Viktimat mund t'i drejtohen Ministrisë së Drejtësisë dhe njësive rajonale të saj dhe të kërkojnë që t'u jepet ndihma juridike ose t'u sigurohet një avokat në përputhje me Ligjin për ndihmën juridike falas.

5.7 Shërbimi i orientimit profesional

Orientimi profesional është ndihma që Agjencia për Punësim e Republikës së Maqedonisë së Veriut ofron për të gjithë të papunët, përfshirë gratë viktime të dhunës dhe dhunës në familje, të cilat kërkojnë punë për të zgjedhur profesionin ose punësimin përmes testimit dhe intervistës, duke informuar mbi nevojat e profesioneve individuale dhe mundësitë e punësimit, nëse kjo është e rëndësishme për zgjedhjen e profesionit dhe zhvillimin e tyre profesional.

Orientimi profesional përfshin edhe këshillimin individual kur zgjedh një profesion sipas dëshirave, interesave dhe aftësive të personave për një profesion të caktuar dhe nevojave dhe mundësive të tregut të punës. Seancat individuale punojnë në vlerësimin e përvojës së mëparshme të punës, shkathtësive dhe aftësive të personit të papunë, dhe me përdorimin e mjeteve ekzistuese për orientim profesional vlerësohet se cili lloj punësimi

është më i përshtatshëm në situatën aktuale të të njëjtit. Më tej, punohet në avancimin e aftësive për hulumtimin e tregut të punës, krijimin e një biografie personale, intervistimin për punësim, përshtatjen në një vend të ri pune.

Këshillimi për orientim profesional kryhet në Qendrën e Punësimit, në zonën e së cilës banon personi që kërkon këshillim. Shërbimi ofrohet nga këshilltarë të punësuar për karrierë, të trajnuar për këtë aktivitet. Shfrytëzimi i shërbimeve të këshillimit për orientim profesional është falas, sipas Ligjit për punësimin dhe sigurimin në rastin e të papunëve.

6. BANIMI

Sipas Ligjit për Strehimin, objektet e banimit mund të jenë banesore, banesore-afariste dhe afariste-banesore. Në fushën e banimit, ndër të tjera, Qeveria ka kompetencë të përcaktojë dhe zbatojë politikën e zhvillimit të banesave, të miratojë një strategji shtetërore dhe një program vjetor për ndërtimin, shitjen dhe mirëmbajtjen e hapësirave të banimit në pronësi të Republikës dhe të sigurojë fonde për realizimin e tij, si dhe të kryejë veprimtari të tjera. dhe Për dhënien me qira të banesave në pronësi të shtetit vendos Komisioni për çështje banesore pranë Qeverisë së Republikës së Maqedonisë së Veriut.

Komisioni për Çështje Banesore pranë Qeverisë vendos të japë me qira banesat në pronësi të RMV, ku gratë viktimat të dhunës nuk janë të përcaktuara në mënyrë specifike si grup më vete, por përfshihen në grupin e personave në rrezik social dhe grupeve të tjera të cenueshme që nuk u sigurohet strehim.

Ministria e Transportit dhe Lidhjeve i paraqet Qeverisë propozim për miratimin e Programit Vjetor për ndërtimin, shitjen dhe mirëmbajtjen e hapësirave banesore në pronësi të Republikës së Maqedonisë së Veriut. Vendimi rregullon shpërndarjen e banesave sociale, kushtet për shfrytëzimin e tyre dhe kriteret për shpërndarjen e banesave sociale të ndërtuara në kuadër të Programit për ndërtimin, shitjen dhe mirëmbajtjen e hapësirës banesore në pronësi të Republikës së Maqedonisë së Veriut, e cila do të jepet me qira.

Shpërndarja e banesave sociale kryhet duke publikuar një shpallje në të paktën dy gazeta të përditshme publike nga Ministria e Transportit dhe Lidhjeve.

Aplikanti për marrjen e banesës sociale me qira mund të paraqesë dokumentacion dhe të aplikojë vetëm kategoritë e përfituesve të banesave sociale të përcaktuara në Vendim.

Dokumentacionin e nevojshëm personi i dorëzon në Qendrën për punë sociale në komunat e qytetit të Shkupit ku është ndërtuar banesa sociale.

Listën e kandidatëve të regjistruar së bashku me formularët e plotësuar për lista aplikuese e dorëzojnë Qendra për punë sociale në komunë dhe Qendrat për punë sociale në

komunat e qytetit të Shkupit ku është ndërtuar banesa sociale, në Ministrinë e Transportit dhe Lidhjeve - Komisioni për ndarjen e banesave sociale.

Në bazë të renditjes përfundimtare, Ministria e Transportit dhe Lidhjeve merr vendim për shpërndarjen e banesave sociale.

7. MASAT E PUNËSIMIT

Fuqizimi ekonomik i grave të mbijetuara të dhunës nëpërmjet punësimit të tyre është çelësi i riintegrit të suksesshëm. Ajo që është e rëndësishme për këtë kategori të të cenuarve, ashtu edhe për të gjithë të tjerët, është krijimi i vendeve të punës sipas nevojave të tyre individuale dhe specifike.

- Sipas Planit Vjetor Operativ për masat dhe programet aktive të punësimit, si gra të papuna viktime të dhunës gjinore dhe në familje, ato mund të përfshihen në: programin e vetëpunësimit (ndërmarrësisë), subvencionimit të pagave, trajnimit në vendin e punës me punësim të subvencionuar. Si kategori e të papunëve mund të përfshihet në trajnime plotësuese: trajnim në vendin e punës me punëdhënës të njohur, trajnim për kualifikime profesionale sipas kërkesave të punëdhënësve, trajnim për profesione dhe zanate të kërkuara dhe trajnim për përvetësimin e aftësive. Duke qenë se një grua e ka vështirë për t'u punësuar, ajo mund të përdorë masën për punësim, pra: punë në komunitet dhe punë publike;
- Profesionistët nga qendra e punësimit janë në komunikim të drejtpërdrejtë me viktimën e papunë dhe profesionistët nga qendra për punë sociale, duke mbajtur evidencë për progresin e saj në përfshirjen e masave aktive, duke ofruar mbështetje në procesin e aplikimit dhe realizimit të këtyre të drejtave.

8. MUNDËSITË PËR ARSIM

Për një rikuperim të suksesshëm dhe arritjen e pavarësisë ekonomike, dhe bazuar në vlerësimin e aftësive dhe kapaciteteve ekzistuese të gruas, viktimës duhet t'i sigurohet arsimim dhe trajnim, në drejtim të zhvillimit të saj profesional. Nevoja për arsimim dhe trajnim të mëtejshëm identifikohet fillimisht në planin individual. Në të njëjtën kohë, viktimës i jepen informacione për:

- Përvetësimi ose përfundimi i arsimit formal aty ku ka nevojë, pra arsim fillor dhe të mesëm. Bëhet fjalë për programet e arsimit të të rriturve sipas Ligjit për arsimin e të rriturve dhe me komunikim të drejtpërdrejtë me institucionin që e ofron një arsim të tillë, viktime përfshihet në të;

- Mënyrat për t'u përfshirë në institucionet e arsimit të lartë, si dhe arsimin e lartë për të cilin ekzistojnë bursa dhe subvencione të vazhdueshme.

9. LLOJET E NDIHMËS ME PARA

E drejta për përfitime nga mbrojtja sociale

- Asistencë minimale e garantuar;
- Shtesa monetare e njëhershme.

Një familje që është materialisht e pasiguruar dhe nuk zotëron pronë dhe të drejta pronësore nga të cilat mund të ushqehet, ka të drejtën e asistencës minimale të garantuar. Një familje, shuma mesatare totale e të gjitha të ardhurave të të gjithë anëtarëve të familjes në të gjitha bazat në tre muajt e fundit para paraqitjes së kërkesës për ushtrimin e së drejtës dhe gjatë shfrytëzimit të së drejtës është më e ulët se shuma e asistencës minimale të garantuar të përcaktuar.

Gjatë përcaktimit të shumës së ndihmës minimale të garantuar anëtar i familjes nuk konsiderohet personi i cili është:

- Duke vuajtur dënimin me burg më gjatë se 30 ditë;
- Me vendim të qendrës për punë sociale vendoset në institucion për mbrojtje sociale jashtëfamiljare, në familje kujdestare, në jetesë të organizuar me mbështetje ose në ndonjë institucion tjetër;
- Kryes i dhunës në familje.

Ndihma e njëhershme financiare ose ndihma në natyrë i jepet një personi ose një familjeje që është gjendur në rrezik social, si dhe një personi dhe familjes për shkak të një fatkeqësie natyrore ose epidemie dhe trajtim i zgjatur në një institucion shëndetësor të një anëtari të familjes. Ndihma në natyrë, në kuptim të këtij ligji, nënkupton sigurimin e veshjeve, ushqimit dhe mjeteve të tjera që Qendra për punë sociale i përcakton se janë të nevojshme për ekzistencën minimale të qytetarit dhe familjes. Shuma e ndihmës të njëhershme financiare mund të jetë deri në 12.000 denarë për plotësimin e nevojave të personit ose familjes që është gjendur në rrezik social në rastin e trajtimit më të gjatë në institucion shëndetësor, si dhe për personin viktimë e dhunës në familje për ushtrimin e të drejtës për kujdes shëndetësor dhe trajtim mjekësor.

***Gratë viklima të dhunës dhe dhunës në familje nuk përjashtohen nga shfrytëzimi i të drejtave të tjera të mbrojtjes sociale, nëse i plotësojnë kushtet sipas Ligjit për mbrojtje sociale.

Të drejtat monetare nga mbrojtja e fëmijëve

- Shtesa për fëmijë;
- Shtesa për arsim.

Shtesa për fëmijë është e drejtë e fëmijës dhe jepet si kompensim monetar për të mbuluar një pjesë të shpenzimeve të rritjes dhe zhvillimit të fëmijës, në varësi të gjendjes financiare të familjes dhe i jepet fëmijës deri në moshën 18 vjeç, si dhe për përfituesit e një ndihme minimale të garantuar sipas Ligjit për Mbrojtjen Sociale.

Shtesa arsimore jepet për mbulimin e një pjese të shpenzimeve familjare që lidhen me shkollimin e fëmijëve, në varësi të gjendjes financiare të familjes si dhe për përfituesit e ndihmës minimale të garantuar sipas Ligjit për Mbrojtjen Sociale.

Ndihma monetare nga ligji i punës

Gratë që janë viklima të dhunës dhe dhunës në familje për shkak të papunësisë kanë mundësinë, në përputhje me Ligjin për punësim dhe sigurim në rast të papunësisë, të ushtrojnë të drejtën e kompensimit monetar për personat e papunë, që është kompensim për humbjen e pagës ose të ardhurave të siguruara në bazë të sigurimit në rast papunësie të përcaktuar me këtë dekret ligj.

Ndihma financiare në bashkësinë lokale

Njësitë e vetëqeverisjes lokale mund të ofrojnë mbështetje financiare për gratë viklima të dhunës dhe fëmijët e tyre, nëse në programet buxhetore komunale kanë paraparë mjete për këtë kategori dhe atë:

- Ndihma e njëhershme financiare për gratë viklima të dhunës dhe dhunës në familje;
- Ndihma në të holla për banim;
- Partecipimi/lirimi nga shpenzimet për akomodimin e fëmijëve në institucionet parashkollore;
- Lirimi nga shpenzimet e transportit publik;
- Pako me ushqim dhe higjienë;

- Mbulimi i shpenzimeve të arsimit për fëmijët e moshës shkollore (çanta shpine, mjete shkollore, etj).

10. MONITORIMI DHE VLERËSIMI

Monitorimi i Planit fillon pas miratimit të tij dhe nënkupton mbledhjen sistematike dhe të vazhdueshme të të dhënave dhe informacioneve për rrjedhën dhe dinamikën e realizimit të aktiviteteve të planifikuara. Ofruesi i shërbimit monitoron Planin duke vëzhguar nëse aktivitetet e planifikuara po zhvillohen dhe nëse viktima po shkon drejt qëllimeve të përcaktuara me ndihmën e atyre aktiviteteve.

Me qëllim të vlerësimit të Planit, ofruesi i shërbimit përdor një Pyetësor vlerësimi në bazë të të cilit përgatit raporte periodike dhe një raport përfundimtar që monitoron zbatimin e Planit.

Ministria e Politikës Sociale, Demografisë dhe Rinisë mbikëqyr zbatimin e Ligjit për Parandalimin dhe Mbrojtjen nga Dhuna ndaj Grave dhe Dhunë në Familje (neni 40, paragrafi 2, 41, 45, 46, 47, 48, 50, 55 (paragrafi 2 dhe 4), 59 (paragrafi 3, 5 dhe 6), 60, 72, 75, 76 (paragrafi 2), 78 (paragrafi 1 dhe 2) dhe aktet nënligjore të miratuara në bazë të neneve 26 (paragrafi 6), 50 (paragrafi 3), 74 (paragrafi 3), 81 dhe 99 (paragrafi 4) i cili i referohet Programit për riintegrimin e viktimave të dhunës.

Trupi Koordinues Kombëtar për Zbatimin e Konventës së Këshillit të Evropës për Parandalimin dhe Luftimin e Dhunës ndaj Grave dhe Dhunës në Familje monitoron situatën me dhunën me bazë gjinore ndaj grave dhe dhunën në familje përmes njoftimeve të dorëzuara nga evidencat e mbajtura nga institucionet dhe shoqatat kompetente në përputhje me ligjin.

Nr. 17-6268/1

27-09-2024 Shkup

Ministri,
Fatmir Limani

